

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt Elnök Úr, Főtitkár Úr, Főtitkárhelyettes Asszony!

Kedves Kuratóriumi Tagok, kedves Díjazottak és Vendégeink!

Nagy tisztelettel és őszinte örömmel köszöntöm Önöket ezen a jeles alkalmon, amikor a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj új nyerteseit ünnepeljük, és átadjuk számukra azt az oklevelet, amely egyszerre jelképe az elismerésnek, a bizalomnak és a jövőbe vetett hitnek.

Az ünnepi alkalmak különleges szerepet töltenek be az emberi közösségek életében. Lehetőséget adnak arra, hogy megálljunk a mindennapok feladatai között, visszatekintsünk az elvégzett munkára, és tudatosítsuk mindazokat az értékeket, amelyeket közösen teremtettünk. Különösen fontos ez a tudomány világában. A kutatómunka ugyanis többnyire csendben zajlik: laboratóriumokban, könyvtárakban, számítógépek előtt, terepmunkák során vagy éppen hosszú hónapokon át tartó elemzések, számítások és kísérletek közepette. A tudományos eredmények mögött számtalan olyan óra és erőfeszítés húzódik meg, amelyet a külvilág sokszor nem is érzékel.

Ma azonban nem csupán kutatási eredményeket ünneplünk. Azokat az embereket ünnepeljük, akik vállalják a tudás keresésének felelősségét. Azokat, akik kérdéseket tesznek fel akkor is, amikor mások már megelégednének a válaszokkal. Azokat, akik hisznek abban, hogy a világ mélyebb megértése nem öncélú tevékenység, hanem a társadalom fejlődésének egyik legfontosabb motorja.

A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj neve önmagában is kötelez. Bolyai János a magyar tudomány egyik legfényesebb csillaga, akinek életműve nemcsak a matematika történetében jelentett fordulópontot, hanem a tudományos bátorság örök példájává is vált. Egy olyan korban, amikor az euklideszi geometria több

mint kétezer éve magától értetődő igazságnak számított, ő képes volt új szemszögből tekinteni a problémákra, és megalkotni egy teljesen új geometriai világot. 203 éve keletkezett a temesvári levél, amelyben Bolyai János azt írta édesapjának: „Semmiből egy ujj más világot teremtettem.” Méltán mondta erről a felfedezésről az MTA egykori elnöke, Szentágothai János: „A magyar nép gényusa a tudomány területén legmagasabb fokon Bolyai Jánosban öltött testet.” Bolyai története arra emlékeztet bennünket, hogy az igazi tudományos előrelépések gyakran a megszokott keretek átlépéséből születnek. A kutatás nem pusztán a meglévő tudás gyarapítása. Sokszor annak újragondolása, hogy mit tartunk lehetségesnek. Ehhez pedig nemcsak tudásra, hanem bátorságra is szükség van. A ma elismert ösztöndíjasokban közös, hogy ezt a bátorságot vállalják. Különböző tudományterületekről érkeztek. Vannak közöttük természettudósok, orvosok, mérnökök, bölcsészek, társadalomtudósok és művészetkutatók. Kutatási témáik különböznek, módszereik eltérnek, kérdéseik változatosak. Mégis összeköti őket valami lényeges: a megismerés iránti elkötelezettség.

Napjaink világában különösen fontos hangsúlyozni ezt az elkötelezettséget. Olyan korban élünk, amikor az információ mennyisége példátlan gyorsasággal növekszik. Egyetlen kattintással adatok milliói válnak elérhetővé. A mesterséges intelligencia már a megoldhatatlannak tűnő problémák vizsgálatában is áttörő eredményeket ér el. Mégsem csökkent a tudomány szerepe, sőt soha nem volt akkora szükség rá, mint ma. Mert az információ és a tudás nem ugyanaz. Az adatok értelmezése, az összefüggések feltárása, a bizonyítékok gondos mérlegelése és a kritikai gondolkodás képessége továbbra is a tudomány legfontosabb értékei közé tartozik. A kutatók munkája ezért túlmutat saját szakterületük határain. A tudomány nemcsak új eredményeket hoz létre, hanem példát is mutat. Megtanít bennünket arra, hogy kérdezzünk, hogy kételkedjünk, mérlegeljünk. Hogy a véleményünket bizonyítékokkal támasszuk alá. Ez

nemcsak a laboratóriumokban vagy az egyetemi tanszékeken nélkülözhetetlen, hanem a társadalom egészének működése szempontjából is.

Mindennapi életünk elképzelhetetlen lenne a tudományos kutatások eredményeinek tudatos alkalmazása nélkül. De nem mindig volt ez így, évszázadokkal ezelőtt a tudományos ismereteket csak kevés kiváltságos egyén birtokolta és használhatta. A királyi udvarok csillagászhai, miközben a csillagok állásából jóslatokat formáltak, a csillagok megfigyelésétől eljutottak a bolygómozgás törvényeinek felismeréséig, és ma már a Naprendszer bolygóinak felkeresése a cél. Az aranycsinálástól eljutottunk a kémiáig, a növények rendszerezésétől a géntechnológiáig. A tudomány egyre gyorsuló fejlődését talán az is bizonyítja, hogy a valaha elkészült tudományos dolgozatok döntő hányada az elmúlt évtizedekben született. Azok a nemzetek, amelyek a tudományos kutatások élvonalában vannak, többnyire gazdasági és társadalmi berendezkedésük szempontjából is a legfejlettebbek. A tudományos kutatások sikerességéhez a döntéshozóknak célzott és hatékony támogatást kell biztosítani, ha azt akarják, hogy kutatóik eredményesek legyenek, hogy felvehessék a versenyt, és bekapcsolódhassanak a világ rangos műhelyeinek munkájába.

Magyarországon a rendszerváltást követően számos program indult, amelyekből a kutatások feltételeit, a kutatók itthon tartását és jobb életfeltételeit lehetett finanszírozni. Ezek közül egyetlen magyar ösztöndíjprogram tudott „nagykorúvá cseperedni”, ez a csaknem harminc éve, 1997-ben alapított Bolyai János Kutatási Ösztöndíj. Szinte páratlan és majdnem hihetetlen is, hogy ez az ösztöndíj túlélte a kormányváltásokat és az akadémiai kutatóhálózat, valamint a felsőoktatás többszöri átalakítását is. Hosszú és eredményes működésének köszönhetően a fiatal kutatók pályaképének stabil és kiszámítható elemévé vált. Az ösztöndíj elnyerésének magas minőségi követelményei vannak, és ez meghatározza a rangját is. Az elmúlt évtizedekben több ezer kutató részesült ebben az

elismerésben, közülük sokan ma már az MTA doktorai, egyetemi tanárok, intézetvezetők, nemzetközi kutatócsoportok tagjai. Ez a program nemcsak a tudományos utánpótlás biztosítását szolgálja, hanem hidat is képez a fiatal kutatók és az akadémiai közösség között, s ez a híd nemcsak tudományos, hanem emberi kapcsolatokat is épít.

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt állhatok Önök előtt ezen a különleges alkalmon, amikor ünnepélyesen átadjuk a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj okleveleit.

Tisztelt Új Ösztöndíjasok! Engedjék meg, hogy szívből gratuláljak Önöknek! Kívánom, hogy az előttünk álló időszakban kutatásaikban találjanak örömet, inspirációt és új felfedezéseket. Legyen ez az ösztöndíj egy olyan eszköz, amely segíti Önöket abban, hogy még bátrabban, még szabadabban gondolkodjanak, és hogy munkájuk nyomán olyan új tudás szülessen, amely gazdagítja közös jövőnket. Bolyai János szerint: „Semmi sem törekedhetik nagyobbra, mint az igazság.” Ez az igazságkeresés az, ami összeköt bennünket. Ez az, amiért Önök megkapták ezt az ösztöndíjat. Kívánom, hogy az előttünk álló években kutatásaik során mindig találják meg az igazságot – legyen az matematikai, természettudományos, társadalmi vagy filozófiai. Kívánom, hogy a Bolyai-ösztöndíj ne csak egy állomás legyen az életükben, hanem egy olyan alap, amelyre hosszú és sikeres tudományos pályát építhetnek, és amellyel hozzájárulhatnak a magyar tudomány nemzetközi elismertségének a növeléséhez is.

Szívből gratulálok minden díjazottnak, és köszönöm megtisztelő figyelmüket!